

УДК 619:616.995.1:599.735.52

НЕМАТОДІРОЗ У СКЛАДІ МІКСТІНВАЗІЙ ТРАВНОГО КАНАЛУ ОВЕЦЬ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Євстаф'єва В. О., д. вет. н, професор, evstva@ukr.net

Гришко А. О., Перебийніс О. В., аспіранти

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

Анотація. Наведені дані щодо поширення нематодірозої інвазії на території вівцегосподарств Полтавської області. Встановлено значне розповсюдження гельмінтозу (EI – 18,15 % II – 54,99±6,54 яєць в 1 г фекалій). Визначено, що нематодіроз у 76,81 % хворих овець перебігає у складі мікстінвазій травного каналу разом із монісзіозом, трихурозом, стронгілоїдозом, еймеріозом та іншими стронгілятозами органів травлення тварин.

Ключові слова: вівці, нематодіроз, моно- та мікстінвазія, поширення.

Актуальність проблеми. З-поміж причин, що стримують інтенсивний розвиток галузі вівчарства, значне місце займають паразитарні захворювання. Вони призводять до зниження продуктивності, затримки росту та розвитку молодняка, низької окупності корму та є причиною підвищеної сприйнятливості тварин до інших хвороб [1, 2].

За літературними даними [3, 4] відомо, що у фермерських та приватних господарствах вівці уражені збудниками гельмінтозів та протозоозів (40–100 %).

У травному каналі жуйних тварин реєструють значну кількість гельмінтів, представників наступних родин із підряду *Strongylata*: *Strongylidae* (під *Chabertia*), *Ancylostomatidae* (під *Bunostomum*), *Trichonematidae* (під *Oesophagostomum*), *Trichostrongylidae* (роди *Trichostrongylus*, *Ostertagia*, *Marshallagia*, *Haemonchus*, *Nematodirus*) [5, 6]. Останні – нематодіруси, негативно впливають на організм уражених тварин, призводять до порушення роботи їх органів та систем [7, 8]. За даними Магомедова О. А. (2007), у Прикаспійському регіоні в овець виявлено сім видів нематодірусів: *Nematodirus filicollis*, *N. oiratianus*, *N. spathiger*, *N. abnormalis*, *N. helvetianus*, *N. dogieli*, *N. andreevi* [9].

Дослідники у своїх працях вказують на значне поширення нематодірозу овець в асоціації з іншими стронгілятозами шлунково-кишкового тракту на території Германії (EI – 81,3–100 %), Самарської та Івановської областей РФ (EI – 16–100 % та 54–70 % відповідно) [10, 11]. У більшості випадків нематодірозна інвазія, перебігаючи в асоціації з іншими гельмінтозами та протозоозами, посилює патогенну дію нематодірусів на організм уражених тварин [12, 13].

На території нашої держави питанням щодо особливостей нематодірозої інвазії овець на території окремих регіонів України присвячені лише окремі праці [14]. Таким чином, вивчення розповсюдження нематодірозої інвазії овець в умовах центрального регіону України залишається актуальним дослідженням.

Завдання дослідження – полягало у вивченні поширення нематодірозої інвазії овець в умовах господарств Полтавської області та визначення видового складу мікстінвазій шлунково-кишкового каналу тварин.

Матеріал і методи дослідження. Роботу виконували в період 2015-2016 років на базі наукової лабораторії Полтавської державної аграрної академії. Поширення нематодірозу овець вивчали в умовах приватних та одноосібних селянських господарств Зіньківського, Шишацького, Кобеляцького районів Полтавської області. Копроовоскопічні дослідження проводили за кількісним методом В. Н. Трача [15], встановлювали кількість яєць у 1 г фекалій (ЯГФ). Основними показниками ураження овець були екстенсивність та інтенсивність інвазії (EI, II).

Результати дослідження. За результатами копроовоскопічних досліджень виявили, що інвазованість поголів'я овець збудником нематодірозу в господарствах Полтавської області, в середньому, становила 18,15 %, а інтенсивність інвазії – 54,99±6,54 яєць у 1 г фекалій (ЯГФ) за коливань в межах від 4 до 340 ЯГФ.

Встановлено, що нематодіроз овець найчастіше перебігає у складі мікстінвазій кишкового каналу тварин – 76,81 % (рис.) разом з гельмінтозами та протозоозами. Нематодірозу моноінвазію встановили у 23,18 % інвазованого поголів'я.

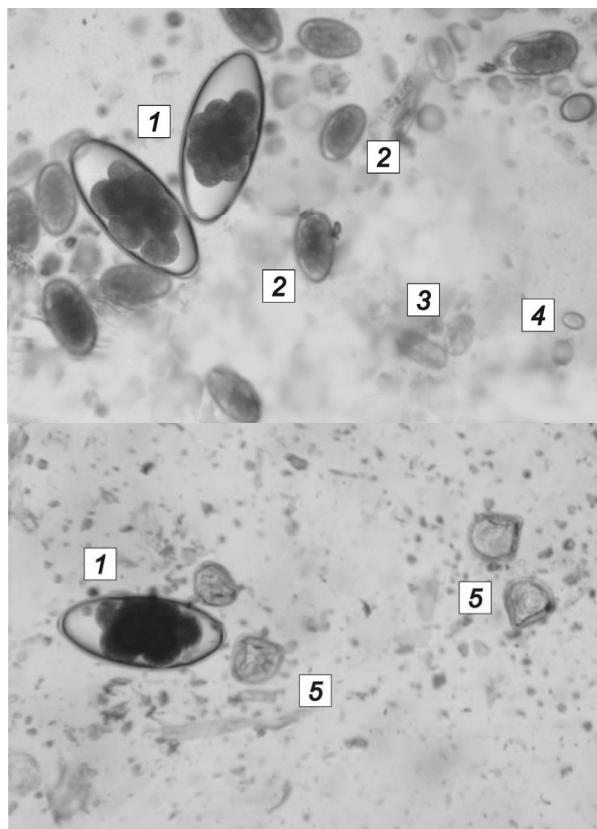

Рис. Яйця збудника нематодірозу овець (1) в асоціації із: стронгілятами травного каналу (2), *Strongyloides papillosus* (3), *Eimeria* sp. (4), *Moniezia* sp. (5).

Найчастіше виявляли три- та чотирьохкомпонентних мікстинвазій у овець (36,79 % від кількості хворих на поліінвазії тварин). Рідше реєстрували нематодірусів у комбінаціях з двома (24,52 %) та п'ятьма (1,89 %) видами паразитів.

У цілому, з виділених збудників мікстинвазій овець, співчленом яких були нематодіруси, виявлено 12 різних комбінацій збудників гельмінтозів та протозоозів травного каналу овець (табл.). Так, найчастіше нематодірозна інвазія в умовах господарств Полтавської області перебігає разом з стронгілятами кишкового тракту та кокцидіями (еймеріями) у трикомпонентних (25,47 %) та двокомпонентних асоціаціях (18,86 %).

Таблиця

Поширення нематодірозу у складі мікстинвазій кишкового каналу овець (n=106)

№ з/п	Асоціації паразитів	Уражено голів	EI, %
1.	Двокомпонентні, у т.ч.:	26	24,52
1.1.	нематодіруси + стронгіляти	20	18,86
1.2.	нематодіруси + еймерії	6	5,66
2.	Трикомпонентні, у т.ч.:	39	36,79
2.1.	нематодіруси + стронгіляти + еймерії	27	25,47
2.2.	нематодіруси + стронгіляти + трихуриси	4	3,77
2.3.	нематодіруси + стронгіляти + стронгілоїдеси	5	4,71
2.4.	нематодіруси + трихуриси + еймерії	2	1,88
2.5.	нематодіруси + стронгілоїдеси + еймерії	1	1,88
3.	Чотирьохкомпонентні, у т.ч.:	39	36,79
3.1.	нематодіруси + стронгіляти + трихуриси + еймерії	18	16,98

3.2.	нематодіруси + стронгіляти + стронгілоїдеси + еймерії	15	14,15
3.3.	нематодіруси + стронгіляти + стронгілоїдеси + монієзії	4	3,77
3.4.	нематодіруси + стронгіляти + монієзії+ еймерії	2	1,88
4.	П'ятикомпонентні, у т.ч.:	2	1,88
4.1.	нематодіруси + стронгіляти + стронгілоїдеси + трихуриси + еймерії	2	1,88

Мікстинвазії, до складу яких входили нематодіруси, стронгілоїдеси та трихуриси реєстрували рідше (1,88–16,98 %). Інші видові комбінації нематодірусів із монієзіями та збудниками гельмінтозів і протозоозів реєстрували значно рідше (1,88–3,77 %).

Отже, в умовах господарств Полтавської області нематодіроз є поширеною інвазією овець, яка переважно перебігає у складі мікстинвазій травного каналу тварин разом із збудниками гельмінтозів та протозоозів.

Висновки

1. Встановлено значне поширення нематодірозої інвазії овець в умовах господарств Полтавської області (EI=18,15 % II=54,99±6,54 яєць у 1 г фекалій).

2. Нематодіроз частіше перебігає у складі мікстинвазій (76,81 %) травного каналу овець разом зі збудниками трихуриду, монієзйозу, стронгілоїдозу, еймеріозу та стронгілятозів.

Література

- Акбаев М. Ш. Роль гельминтов в патологии у животных / М. Ш. Акбаев, Т. Н. Федосеева. – М.: Агропромиздат, 1986. – 97 с.
- Сафиуллин Р. Т. Распространение и экономический ущерб от основных гельминтозов жвачных животных / Р. Т. Сафиуллин // Ветеринария. – 1997. № 6. – С. 28–32.
- Гайворонский В. Т. Гельминтофауна овец хозяйств Волгоградской области / В. Т. Гайворонский. – Н.: 1984. – 123 с.
- Муромцев А. Б. Гельминтозы жвачных животных в Калининградской области: монография / А. Б. Муромцев. – К.: КГТУ, 2005. – 146 с.
- Скрябин К. И. Трихостронгилидозы жвачных / К. И. Скрябин, И. В. Орлов. – М.: Сельхозгиз, 1934. – 351 с.
- Скрябин К. И. Основы нематодологии. Трихостронгилиды животных и человека / К. И. Скрябин, Н. П. Шихобалова, Р. С. Шульц. – М.: ИЗДАТЕЛЬСТВО АКАДЕМИИ НАУК СССР, 1954. – 683 с.
- Попов М. А. Роль стронгилятозов в возникновении массовых летних и ранних осенних гастроэнтеритов у козлят / М. А. Попов // Тр. конф. посв. 100-летию К. И. Скрябина. – Т.: 1976. – С. 97–99.
- Сазанов А. М. Распространение и экономический ущерб от основных гельминтозов жвачных животных / А. М. Сазанов, Р. Т. Сафиуллин // Ветеринария. – 1997. – № 6. – С. 28–30.
- Магомедов О. А. Эпизоотология ззофагостомоза, буностомоза и нематодироза овец и меры борьбы с ними в Прикаспийском регионе: автореф. ... доктора. вет. наук: спец. 03.00.19 / О. А. Магомедов. – Москва, 2007 – 46 с.
- Смирнов А. А. Эпизоотологические особенности нематодироза и меры борьбы с ним в хозяйствах Ивановской области / А. А. Смирнов // Паразитарные и ассоциированные болезни животных и их профилактика: Сборник научных трудов ИГСХА. – Иваново, 1997. – 55 с.
- Barutzki D. Parasitosen bei Schaf und Ziege in Deutschland / D. Barutzki // Tierarztl. Prax. – 1990. – № 2. – S. 245–250.
- Соколова В. М. Смешанные инвазии овец и коз в Центральном районе Российской Федерации (распространение, диагностика, лечение) / В. М. Соколова, С. В. Енгашев, М. Д. Новак // Вопросы нормативно-правового регулирования в ветеринарии. – 2013. – № 2. – С. 39–41.
- Казанчева Л. К. Эколого-эпизоотологическая и иммунобиологическая характеристика мониезйоза и кишечных нематодозов мелкого рогатого скота на Центральном Кавказе и совершенствование методов комплексной терапии : автореф. дис. ... канд. вет. наук: 02.03.11 / Л. К. Казанчева. – Москва, 2010. – 23 с.
- Власенко О. А. Епізоотологічна ситуація щодо інвазійних захворювань овець у господарствах Сумської області / О. А. Власенко, В. В. Стибель // Науковий вісник ЛНІВМ та БТ ім. С. З. Гжицького. – 2012. – Т. 14. – № 2 (52). – С. 44–48.
- Трач В. Н. Рекомендации по применению нового метода учёта яиц гельминтов и цист простейших в фекалиях животных / В. Н. Трач – Киев, 1992. – 13 с.

НЕМАТОДИРОЗ В СОСТАВЕ МИКСТИНВАЗИЙ ПИЩЕВАРИТЕЛЬНОГО КАНАЛА ОВЕЦ В УСЛОВИЯХ ХОЗЯЙСТВ ПОЛТАВСКОЙ ОБЛАСТИ

Евстафьева В. А., д. Вет. н, профессор, evstva@ukr.net

Гришко А. А., аспирант; Перебийнис А. В., аспирант

Полтавская государственная аграрная академия, г. Полтава

Аннотация. Приведены данные по распространению нематодирозной инвазии на территории овцехозяйств Полтавской области. Установлено значительное распространение гельминтоза (ЭИ – 18,15% ИИ – 54,99±6,54 яиц в 1 г фекалий). Определено, что нематодироз в 76,81 % больных овец протекает в составе микстинвазий пищеварительного канала вместе с мониезиезом, трихуриозом, стронгилоидозом, еймериозом и другими стронгилятозами органов пищеварения животных.

Ключевые слова: овцы, нематодироз, моно- и микстинвазия, распространение.

NEMATODIROSIS IN THE COMPOSITION MIXED INVASIONS OF DIGESTIVE CANAL OF SHEEP IN CONDITIONS FARMS OF POLTAVA REGION

Yevstafieva V. O., D. Vet. Sc., Professor, evstva@ukr.net

Hryshko A. O., Postgraduate; Perebyjnis A. V., Postgraduate

Poltava State Agrarian Academy, Poltava

Summary. Among the reasons that hinder intensive development of sheep breeding industry, occupy a prominent position parasitic disease. According to the literature it is known that farmers and private farms sheep infected by pathogens of helminthoses and protozooses in the range of 40 to 100 %.

In the digestive canal ruminants register a significant number of helminthoses, representatives of these families from contracting Strongylata: Strongylidae (representatives of the family Chabertia), Ancylostomatidae (representatives of the family Bunostomum), Trichonematidae (representatives of the family Oesophagostomum), Trichostrongylidae (representatives of the family Trichostrongylus, Ostertagia, Marshallagia, Haemonchus, Nematodirus). Last – nematodiruses negatively affect the body infected animals and consequently leads to disruption of the body's organs and systems, which consequently causes economic losses farms.

Thus, the study of distribution of nematodirous invasion of sheep in conditions of central region of Ukraine remains very important. Research objectives – was to study the spread of nematodirous invasion of sheep in conditions farms of Poltava region consisting of mixed invasions gastrointestinal tract.

Material and methods. The work performed during the 2015-2016 years at the Laboratory of Parasitology Department of Parasitology and Veterinary Expertise Poltava State Agrarian Academy. Distribution of strongylatoses gastrointestinal tract studied in conditions of private and individual peasant sheep farms of Zinkivskiy, Shyshatskiy, Kobeliatskiy district of Poltava region. Scatocopycal research conducted by quantitative method of V. N. Trach, set the number of eggs in 1 g of feces. Key indicators of lesions of sheep were mentioned extensiveness and intensity of infestation.

Research results. The results of scatocopycal research found that infestation of the sheep population on farms of Poltava region, on average, accounted for 18.15 %, and the intensity of invasion – 54.99±6.54 eggs in 1 g faeces. Found that nematodirous of sheep often occurs in part of mixed invasions the intestinal canal of animals – 76.81 % with helminthoses and protozooses. Often found nematodirous as a part three- and quadruple mixed invasions of the intestinal canal of sheep (36.79 %). Less recorded nematodiruses in combination with two (24.52 %) and five (1.89 %) species of parasites.

In general, from selected pathogens of mixed invasions of sheep, nematodiruses were fellow-members, found 12 different combinations in the studied farms of the Poltava region. So, in conditions of economies of Poltava region nematodirous of sheep runs at 76.81 % as a part of mixed invasions. Nematodirous invasion often registered as associations with three and four types of parasites of the intestinal canal of sheep (36.79 %) by two (57.18 %) and three (33.21 %) species of parasites.

Conclusions. 1. Research has established significant spread of nematodirous invasion of sheep in conditions farms of Poltava region (EI=18.15 %, II=54.99±6.54 eggs in 1 g of feces).

2. It is established that the disease often occurs as part of mixed invasions of the intestinal canal of sheep (76.81 %) with monieziosis, trichuriasis, strongyloidosis, eimeriosis and other strongylatoses of digestive tract of animals.

Key words: sheep, nematodirous, mono- and mixed invasions, spread.